

Nr 13

LANDSKAPSLAG

om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland

Föredragen för Republikens President den 19 december 2019

Utfärdad i Mariehamn den 6 februari 2020

I enlighet med lagtingets beslut¹ föreskrivs:

**1 kap.
Socialvårdens förvaltning på Åland**

1 §

Den allmänna styrningen över socialvården

Den allmänna styrningen, planeringen och utvecklingen av, samt tillsynen över socialvården på Åland ankommer på landskapsregeringen.

Landskapsregeringen ansvarar för en socialpolitik som omfattar hela Åland. Landskapsregeringen antar årligen i enlighet med 4 och 5 §§ i landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården en plan för ordnandet av socialvården i landskapet under de fem följande kalenderåren.

I enlighet med vad som föreskrivs närmare i kapitel 2 i denna lag ansvarar Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) för övervakningen av socialvården på Åland till den del den omfattas av åländsk lagstiftningsbehörighet.

2 §

*Kommunala myndigheters uppgifter
gällande socialvården*

Kommunen ombesörjer i enlighet med landskapslagen (2020:12) om socialvård och äldreagen (2020:9) för Åland, äldreomsorg för personer som fyllt 65 år.

En myndighet för kommunalt samordnad socialtjänst ombesörjer i enlighet med 1 § i landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst, övrig socialvård på sätt som föreskrivs i landskapslagen om socialvård.

Vad i landskapslag föreskrivs om en kommun och dess invånare ska i fråga om socialvård som ankommer på ett kommunalförbund på motsvarande sätt tillämpas på kommunalförbundet och på invånarna i dess medlemskommuner. På samma sätt ska vad i landskapslag föreskrivs om en kommun på motsvarande sätt tillämpas i fråga om socialvård som enligt 2 mom. ankommer på en myndighet för kommunalt samordnad socialtjänst och på invånare i någon av de kommuner som hör till ett social-

¹ LF nr 21/2018-2019
SMU bet. nr 9/2018-2019

vårdsområde enligt 3 § 1 mom. i landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst, om inte annat föreskrivs i annan lagstiftning.

3 §

Verksamhetsmöjligheter vid tillhandahållandet av socialvård

En kommun ska ordna de uppgifter som hör till socialvården i enlighet med 3 § i landskapslagen om planering av socialvården.

4 §

Organ som ansvarar för den kommunala socialvården

I kommunen handhas de uppgifter som enligt landskapslagen om socialvård gäller verkställigheten av socialvården och de uppgifter som enligt annan lag åligger ett organ som ansvarar för den kommunala socialvården av en nämnd eller kommunstyrelsen i enlighet med kommunfullmäktiges beslut.

Nämnden eller kommunstyrelsen ska företräda kommunen, bevaka dess rätt och föra talan i ärenden som angår individuell verkställighet av socialvården samt i dessa ärenden på kommunens vägnar ingå avtal och andra rättshandlingar.

5 §

Valbarhet till organ som ansvarar för den kommunala socialvården

En tjänsteman vid landskapsregeringen eller ÅMHM, till vars uppgifter hör den övergripande ledningen av socialvården eller övervakning av socialvården, är inte inom sitt tjänsteområde valbar till ett organ som avses i 4 §.

6 §

Delegering av beslutanderätt

Ett i 4 § avsett organs lagstadgade beslutanderätt och rätt att föra talan kan i en instruktion delegeras till tjänsteinnehavare som är underställda organet, fränsett beslut om vård oberoende av egen vilja.

En tjänsteinnehavare, som av det organet som anges i 4 § har förordnats att sköta uppgiften, har rätt att enligt de av organet fastställda grunderna och dess allmänna anvisningar på organets vägnar i brådskande fall besluta om vård oberoende av egen vilja och därtill anknutna åtgärder och att i dessa fall själv eller genom ombud föra organets talan.

2 kap. Myndighetstillsyn

7 §

Tillsynsmyndighet

Övervakningen av den socialvård som tillhandahålls med stöd av landskapslagen om socialvård eller genom annan socialvårdslagstiftning sköts beträffande de områden som faller under landskapet lagstiftningsbehörighet av ÅMHM. Om ÅMHM vid övervakningen konstaterar allvarliga brister ska myndigheten, utan hinder av sekretessbestämmelser, anmäla bristerna till landskapsregeringen.

Landskapsregeringen kan på det sätt som närmare föreskrivs i 29 § i landskapslagen om planering av socialvården pröva ändamålsenligheten i kommunens sociala servicesystem och i denna granskning vidta de åtgärder som föreskrivs i 29 § i nämnda lag och i 47 § i landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna.

8 §

Inspektionsrätt

ÅMHM får vid övervakning av socialvården enligt 7 § 1 mom. i denna lag inspektera verksamheten och de verksamhetsenheter och lokaler som används i verksamheten. En inspektion får förrättas utan förhandsanmälan.

En inspektör ska ges tillträde till alla lokaler som används i verksamheten. Vid inspektionen ska, utan hinder av sekretessbestämmelser, alla handlingar som inspektören ber att få och som är nödvändiga för inspektionen läggas fram. Inspektören ska utan hinder av sekretessbestämmelserna och utan kostnad på begäran få kopior av de handlingar som är nödvändiga för inspektionen. Inspektören har även rätt att ta fotografier under inspektionen. Utrymmen som används för boende av permanent natur får dock inspekteras endast om inspektionen är nödvändig för att trygga klientens ställning och rätt till ändamålsenliga tjänster.

Vid behov får utomstående experter assistera ÅMHM vid utförandet av inspektioner. En utomstående expert ska ha sådan sakkännedom och kompetens som uppgifterna kräver. Förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland är tillämplig på en utomstående experts förvaltningsuppgifter enligt denna lag. På en utomstående expert tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppgifter som avses i denna paragraf. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (FFS 412/1974).

Ålands polismyndighet ska vid behov ge ÅMHHM handräckning för utförandet av en inspektion.

På inspektioner tillämpas i övrigt 34 § i förvaltningslagen för landskapet Åland.

9 §

Föreläggande om avhjälpande av brister, avbrytande eller förbud mot användning av verksamhet och tvångsmedel

Upptäcks brister eller andra missförhållanden som äventyrar klientsäkerheten i tillhandahållandet eller genomförandet av socialvården eller strider verksamheten i övrigt mot lag, får ÅMHHM meddela ett föreläggande om att bristen eller missförhållandet ska avhjälpas. När föreläggandet meddelas ska det sättas ut en tid inom vilken de behövliga åtgärderna ska vidtas. Om klientsäkerheten så kräver kan det bestämmas att verksamheten omedelbart ska avbrytas eller användningen av en verksamhetsenhet eller en del därav eller av en anordning omedelbart ska förbjudas.

ÅMHHM får vid vite eller vid äventyr av att verksamheten avbryts eller att användningen av en verksamhetsenhet eller en del därav eller av en anordning förbjuds, förpliktiga kommunen att iaktta det föreläggande som avses i 1 mom.

Beslut som fattas av ÅMHHM om avbrytande av verksamheten eller om förbud mot användningen av en verksamhetsenhet eller en del därav eller av en anordning ska iakttagas trots att ändring har sökts, om inte besvärmyndigheten bestämmer något annat.

10 §

Uppmärksamgörande och anmärkning

Om ÅMHHM vid övervakningen av socialvården konstaterar att en kommun vid ordnandet eller genomförandet av verksamheten enligt landskapslag har förfarit felaktigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet och detta inte ger anledning till åtgärder enligt 9 §, kan ÅMHHM uppmärksamgöra den övervakade på att verksamheten ska ordnas på ett lagenligt sätt och att god förvaltningssed ska iakttagas.

Om uppmärksamgörande inte kan betraktas som tillräckligt med hänsyn till de omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av ärendet, kan ÅMHHM delge kommunen eller den tjänsteman som ansvarar för den felaktiga verksamheten en anmärkning för framtiden.

I ett uppmärksamgörande eller i en anmärkning som gjorts av ÅMHHM enligt denna paragraf får ändring inte sökas genom besvär.

11 §

Behandling av ett klagomåls- eller tillsynsärende

ÅMHHM vidtar på basis av ett klagomålsärende eller ett tillsynsärende som kommit till dess kännedom de åtgärder som myndigheten anser vara befogade med tanke på säkerställandet av klientsäkerheten eller efterlevnaden av lag.

Åtgärder som hänför sig till klagomål och andra åtgärder i anslutning till tillsynen får sättas i angelägenhetsordning när klientsäkerheten kräver det. Ett klagomåls- eller tillsynsärende som baserar sig på en händelse som ligger mer än två år tillbaka i tiden undersöks inte utan särskild orsak.

Bestämmelser om klientens rätt att anmärka på socialvård som klienten fått finns i 2e § i landskapslagen (1995:101) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård.

3 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

12 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2021.

Till dess att en myndighet för en kommunalt samordnad socialtjänst inlett sin verksamhet i enlighet med landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst ansvarar kommunen för planeringen, tillhandahållandet och verkställandet av samtlig kommunal socialvård på det sätt som föreskrivs i 14 § i landskapslagen om socialvård.

Mariehamn den 6 februari 2020

VERONICA THÖRNROOS
lantråd

Annette Holmberg-Jansson
föredragande minister

